

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 15

Рівне - 2021

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Рівне, 2021. Вип. 15. 140 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Хупавцева Н.О. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Савицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 12 від 29 грудня 2021 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

результатом помилок, низького рівня роботи школи. Робота вчителя – це найефективніший фактор, що впливає на розвиток школяра. Тому помилки педагога можуть призводити до психогенії та дидактогенії.

Нині найактуальнішою проблемою сучасної школи залишається проблема неуспішності школярів. За останній час успішність учнів значно знизилася, тому завдання сучасної школи полягає в подоланні неуспішності. У результаті проведеного аналізу наукової психолого-педагогічної літератури було встановлено, що неуспішність – це комплексна підсумкова невідповідність учня, яка настає наприкінці певного терміну навчання.

Список використаних джерел:

1. Журавльова С. А. Особистісно-центрований аналіз проблем шкільної неуспішності / С. А. Журавльова // *Відкритий урок: розробки, технології, досвід.* – 2015 – № 6. – С. 43-46.
2. Захарчук Н. Якщо дитина не хоче вчитися / Н. Захарчук // *Психолог.* – 2009 – № 46. – С. 7-10.
3. Кондратенко Л. О. Психологія первинної шкільної неуспішності / Л. О. Кондратенко. – Чернігів : Десна поліграф, 2017. – 488 с

УДК 159.942

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ТРИВОЖНОСТІ У ПІДЛІТКІВ

Угнієва Софія, здобувач ОС «бакалавр», 4 курс, РДГУ

Керівник: Артемова О.І., кандидат педагогічних наук, доцент

Проблема тривожності займає особливе місце у сучасному науковому знанні, особливо в наш час в умовах економічної кризи та нестабільної ситуації у світі. Насамперед, це стосується вивчення проблеми тривожності у підлітковому віці. Соціальні потрясіння, широкий потік інформації, темп життя, що постійно прискорюється, сімейні негаразди призводять до перенавантаження психічної діяльності підлітка. Все це тягне за собою появу психічної напруженості, порушень розвитку емоційної сфери, до прояву різних видів страхів та фобій, що негативно впливає на подальший розвиток особистості.

Звичайно, цій проблемі присвячена велика кількість досліджень. Загальнотеоретичні аспекти проблеми тривоги та тривожності досліджували Л. Божович, Г. Габдреева, Н. Імедадзе, М. Кляйн, Л. Костіна, Д. Кузнєцов, М. Левітов, О. Х. Маурер, Р. Мей, У. Морган, А. Парафіян, А. Прихожан, Ч. Спілбергер, Дж. Уотсон, А. Фрейд, З. Фрейд, Ю. Ханін, А. Шалін.

Питання зниження високого рівня тривожності у підлітків висвітлюється в працях Л. Анн, А. Горміна, Є. Калюжної, Г. Мамадалієвої, А. Прихожан, Є. Рогова, О. Ружинської, Г. Свідерської, М. Сисуна, О. Хухласової, Н. Шевченко та ін. Останні дослідження доводять, що підвищена особистісна тривожність, пов'язана із негативним соціальним статусом, формує конфліктні взаємовідносини. Стан тривожності характеризується сильною психоемоційною напругою.

Виникнення тривожності – результат недостатньої адаптивності психофізіологічних механізмів, що проявляється в посиленні рівня активації нервової системи і, як наслідок цього, неадекватних поведінкових реакцій [3, с. 138].

Певний рівень тривожності – природна й обов'язкова характеристика активної діяльності особистості. У кожної людини є свій оптимальний рівень тривожності, тобто корисна тривожність. Особистість, у якої висока тривожність, схильна перебільшувати ситуацію загрози, що впливає на її самооцінку та життєдіяльність.

Підлітковий вік характеризується високою тривожністю, емоційною вразливістю, нестабільністю і, значною мірою, залежить від впливу соціального оточення. Зустрічаючись з певними труднощами в процесі соціалізації й особистісної індивідуалізації, які обумовлені якісними змінами суб'єктивного характеру, підлітки гостро їх переживають й часто відчують тривалі негативні емоції, що може спричинити виникнення у них стресових станів.

Саме з цих позицій потребує наукового обґрунтування перелік факторів, які впливають на формування високого рівня тривожності та страхів в підлітковому віці, розроблення нових механізмів стабілізації психоемоційного стану осіб підліткового віку. Адже велике значення для успішного навчання підлітка в школі має психічне здоров'я, тобто стан психологічного, фізичного та соціального благополуччя. Психологічний аналіз та подолання особистісної тривожності підлітків – важливе завдання психологів, педагогів, батьків.

Тривожність можна визначити як емоційний паттерн, який складається з декількох відносно незалежних афективних факторів, тобто являє собою комплекс емоційних переживань - страху, смутку, сорому, гніву, інтересу, провини тощо. Згідно висновків К. Е. Ізард, профілі високотривожних досліджуваних відзначаються тим, що в них найбільш високими значеннями характеризуються показники названих переживань, а саме страху, інтересу, провини та сорому [2, с. 60].

Дослідження тривожності за методикою Спілберґера-Ханіна показало, що високий рівень тривожності мають 36% школярів підліткового

віку (18 осіб із 55 досліджуваних), в яких простежується дифузна ідентичність. Вона розглядається як статус, який не має чітких цілей, цінностей і переконань. Критеріями дифузної ідентичності є середній ступінь незадоволеності собою, сумніви в значущості власної персони, ригідність Я-концепції, наявність внутрішніх конфліктів, самозвинувачення.

За тестом тривожності Б. Філіпса домінуючим, що супроводжується високою тривожністю, виявився страх самовираження і страх не відповідати очікуванням, а також проблеми і страхи у взаєминах з учителями. Ця тривожність є травмуючою для підлітка, впливає на його самооцінку, цим самим відображається на взаємовідношенні в колективі ровесників, у спілкуванні із вчителями, батьками.

Найголовніше в підлітковому віці – це розуміння і спілкування, яке допоможе подолати високу особистісну тривожність, формувати позитивне ставлення до себе при позитивній оцінці власних особистих якостей, стабільному зв'язку з соціумом, а також повній координації механізмів ідентифікації і відособлення. Дуже важливо для підлітка уявлення про те, що власна особистість, характер, діяльність здатні викликати в інших повагу, симпатію та схвалення, відчуття самоцінності і цінність власного «Я» для інших, висока самооцінка та впевненість в своїх діях при високій внутрішній напрузі, бажання відповідати ідеальному уявленню про себе.

Отже, існує взаємозв'язок між тривожністю у підлітків та моделями спілкування, рівнем толерантності та емоційним інтелектом вчителів, а також важливі дитячо-батьківські відносини [1,63]. І від того, наскільки успішними виявляться стосунки учня з учителем, між дитиною та її батьками залежить ставлення підлітка до себе та до своїх успіхів чи невдач. Основне джерело тривожності – несхвалення або байдужість значущих людей. А страх з'являється тоді, коли задоволення загальних потреб відкладається, доки вони набудуть виключної сили. Якщо у підлітка з самого початку буде створено почуття міжособистісної надійності, то тривожність не буде виявлятися.

Список використаних джерел:

1. Вереніч Н. Особливості тривожності сучасних підлітків / Н. Вереніч // Підліток: як йому допомогти. – К. : Психолог, 2004. – С. 60-64.
2. Изард К. Е. Психология эмоций / К. Е. Изард. – СПб.: Питер, 2003. – 384 с.
3. Психология личности: Словник-довідник / За ред. П. П. Горностая, Т. М. Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Психологічні аспекти грамотного і безпечного використання інтернету	4
Артемова О. Формування ціннісно-сислової сфери здобувачів освіти	6
Камінська О. Вплив дистанційного навчання на соціально-психологічну адаптацію першокурсників	11
Романюк В. Сигнальні системи та психогенні розлади особистості	14
Рудюк О. Дослідження особистісних цінностей суб'єктів освітнього процесу у вищій школі	16
Антонюк Н. Психологічний аналіз мотиваційної готовності дитини дошкільного віку до школи	18
Бажинська Д. Адаптаційний потенціал людини: психофізіологічні аспекти	21
Бернік А. Психологічні особливості самоефективності молоді	23
Болюх Т. Профілактика емоційного вигорання молоді	25
Вітрук Д. Психологічний аналіз креативності сучасних підлітків та юнаків	28
Галушко О. Психологічна профілактика паніки та засоби її подолання	30
Глотова М. Мобінг як фактор прояву агресивності у підлітковому віці	32
Горбатюк О. Вплив міжособистісних стосунків на вирішення конфліктних ситуацій у сучасної молоді	35
Гук В. Розвиток стресостійкості у дітей молодшого шкільного віку як необхідної складової у формуванні соціальної компетентності особистості шляхом використання методів арт-терапії	38
Доля Т. Психологічні особливості проявів прокрастинації у дорослому віці	41
Зайчук Т. Виховні можливості ігрової діяльності у розвитку самостійності в дітей старшого дошкільного віку	43
Захарова Н. Теоретико-методологічні засади проблеми мотивації до лідерства у студентської молоді	46
Замківський І. Метод піскової терапії у сучасній психологічній науці	48
Калюш Р. Особливості мотиваційної сфери майбутніх психологів	55
Камінський А. Стресостійкість як професійно важлива якість психолога	57
Карпова А. Булінг в шкільних колективах: причини виникнення та методи профілактики	60
Кобзар З. Психологічні особливості емпатії студентської молоді	62
Ковтун О. Психологічні особливості поведінки підлітків у ситуаціях булінгу	64
Ковтун С. Особливості емпатійності у підлітковому віці: гендерний	

аспект.....	67
Корчак А. Психологічні особливості впливу емоційної напруги на психосоматику юнаків.....	69
Кот С. Психологічні особливості особистісної конфліктності студентської молоді.....	71
Кохно Т. Освітнє середовище як чинник розвитку стресостійкості студентів.....	73
Лапюк А. Емоційні складові стресостійкості у студентської молоді.....	75
Максимчук М. Вплив тривожності на розвиток комунікативних здібностей у підлітковому віці.....	78
Маркова І. Психологічні особливості розвитку ціннісних орієнтацій у підлітковому віці.....	80
Мартинюк Т. Дослідження темпераменту у студентської молоді.....	83
Мартинюк Т. Тривожність та психічне здоров'я особистості.....	85
Матейук О. Емпатія як психологічне особистісне утворення.....	87
Микитюк В. Теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення у психологічній парадигмі.....	90
Михайлюк Ю. Чинники особистісної конфліктності і способи поведінки юнаків в ситуації міжособистісних конфліктів.....	92
Мягка О. Генезис емоційного інтелекту підлітків.....	94
Новосад Т. Проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців в процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти.....	96
Онищук Д. Мотиваційні чинники розвитку креативності у майбутніх психологів.....	99
Онищук Т. Вплив сімейних конфліктів на особистісний розвиток підлітків.....	102
Подерня Н. Індивідуально-типологічні чинники формування локус контролю.....	105
Полонська В. Спілкування і розвиток особистості.....	107
Посохова Л. Психологічні особливості ціннісних орієнтацій студентської молоді.....	108
Самойдук А. Психологічні особливості соціальної емпатії особистості.....	110
Самчук І. Психологічні особливості виникнення та корекції особистісної тривожності у ранньому юнацькому віці.....	112
Смаглюк А. Особливості розвитку мислення у молодшому шкільному віці.....	114
Сокотун К. Розробка програми розвитку емоційного інтелекту.....	116
Стрихарчук М. Психологія розвитку міжособистісного спілкування.....	118
Ткачук Л. Психолого-педагогічні особливості навчальної неуспешності.....	

молодших школярів	124
Угнієва С. Психологічний аналіз тривожності у підлітків	126
Царук С. Мотивація та особливості навчальної діяльності у студентської молоді	129
Шоха Т. Психологічні чинники розвитку мотиваційної сфери в молодшому шкільному віці	131
Юсенко В. Роль комунікативної компетентності у розвитку лідерських якостей особистості	133
Зміст	137

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 15

Наукове редагування – проф.. Камінська О.В.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 7,5.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету